

Iedzīvotāju konsultatīvās padomes Preiļu novadā – pirmā gada pieredze un izaicinājumi

Gunda Katrīna Vovere

No 2023. gada 1. janvāra ar likumu paredzēta iedzīvotāju konsultatīvo padomju (IKP) izveide pašvaldību teritorijās, kas tomēr nav obligāta prasība. Ir pašvaldības, kur šādas padomes darbojas jau gadiem, piemēram, Rēzeknes novadā kopš 2007. gada. Preiļu novadā 2023. gada 30. martā tika apstiprināti saistošie noteikumi, kas noteica iedzīvotāju konsultatīvo padomju izveides kārtību novada teritorijā. Pēc nolikuma apstiprināšanas, 2023. gada jūlijā novada pagastos un pilsētā notika iedzīvotāju sapulces, kuru laikā tika ievēlētas konsultatīvās padomes. Kopumā tās ir 15 – katrā pagastā un Preiļu pilsētā.

Sākotnēji IKP galvenais mentors un atbalstītājs bija Preiļu novada domes vecākā eksperte sadarbībā ar nevalstiskajām organizācijām Ineta Liepniece. Laikrakstam "Diena", viņa stāstīja, ka sākumā ieguldīts liels darbs, tiekoties ar vietējiem iedzīvotājiem pagastos, stāstot, ka šo padomju izveidošana ir viņu interesēs. Cilvēki bijuši ļoti skeptiski, neticējuši, ka tiks uzklausi un ka tas tiešām nesīs kādus augļus, veicinās pagastu attīstību.

Padomju pirmais gads – panākumi, izaicinājumi un nākotne

Preiļu novada domes Sabiedrības iesaistes un mārketinga daļas vadītājas p.i. un Jaunatnes lietu speciāliste **Iona Indriksone** (attēlā), stāsta, lai palīdzētu padomēm uzsākt darbu un veidot saikni ar pašvaldību, tika rīkotas dažādas mācības un semināri, piemēram, juridisko jautājumu risināšana, Google servisu izmantošanas iespējas, krīzes komunikācija, efektīva komunikācija sociālajos tīklos, «Līderu akadēmija».

IKP aktīvi iesaistās dažādās aktivitātēs un projektos. Kā labas prakses piemēru var minēt Silajāņu pagasta IKP, kas 2024. gadā pie pagasta pārvaldes ēkas uzstādīja un noformēja stilizētu fotorāmi, kā arī hakatonā iegūtās šūpoles un soliņu. Padomes piedalījās arī Preiļu novada pašvaldības Līdzdalības budžeta projektu konkursā. Pašvaldība ir saņēmusi vairākus iedzīvotāju padomju iesniegumus ar ieteikumiem un priekšlikumiem, piemēram, par apgaismojuma pieslēgšanu Galēnu pagastā un Galēnu pagasta karoga un logo apstiprināšanu, par Geļenovas parku, par 2024. gada budžetu, par LEADER projektu idejām, par Pelēču pagasta idejām publiskās infrastruktūras uzlabošanai novadā, priekšlikumus saistošajiem noteikumiem par atkritumu apsaimniekošanu Preiļu novadā, par pieturas «Aglonas pagrieziena» apgaismošanas iespējām, par 30.11.2023. Domes sēdes lēmuma atcelšanu un pabalstu saglabāšanu, par apbalvojuma piešķiršanu u.tml. Visi šie iesniegumi deleģēti atbildīgajiem pašvaldības speciālistiem un iespēju robežās risināti vai pieņemti zināšanai.

Kopš IKP izveides visā novada teritorijā ir notikušas 79 sēdes, no tām Aglonas pagastā notikušas 8 sēdes, Aizkalnes pag. – 5, Galēnu pag. – 5, Pelēču pag. – 3, Preiļu pag. – 5, Preiļu pilsētā – 14, Riebiņu pag. – 7, Rožkalnu pag. – 4, Rušonas pag. – 7, Saunas pag. – 5, Silajāņu pag. – 1, Sīļukalna pag. – 5, Stabulnieku pag. – 4, Upmalas pag. – 3, Vārkavas pag. – 3 sēdes.

I. Indriksone secina, ka pilsoniskās līdzdalības instruments novadā darbojas labi – iedzīvotāji aktīvi sadarbojas ar pašvaldības speciālistiem, risina aktuālus jautājumus un iesniedz ieteikumus, parādot rūpes par kopējo dzīves vidi.

I. Indriksone atzīst, ka bijuši arī vairāki izaicinājumi, ar kuriem nācies saskarties. «Viens no lielākajiem izaicinājumiem pašvaldībai ir situācijas, kad pašvaldības speciālisti tiek aicināti uz sanāksmēm, lai sniegtu informāciju par savu darbu jomu, bet, kā viņi atzīst, bijušas situācijas, kad esot jutušies kā «linča tiesā». Diemžēl savstarpējā komunikācija un cieņpilns dialogs, kurā tiek uzklausi visu iesaistīto pušu viedokļi un tiek meklēti risinājumi, ir joma, kurā mums kā sabiedrībai vēl jāpilnveidojas.»

Tāpat arī viņa stāsta, ka padomēm jābūt visu iedzīvotāju pārstāvējošām, nevis šauru interešu virzītājām. Pašvaldībai ir jārod efektīvas sadarbības formas, lai iedzīvotāju padomes tiktu iesaistītas apspriedēs pirms nozīmīgu lēmumu pieņemšanas.

Nākotnē pašvaldība no IKP sagaida cieņpilnu un konstruktīvu sadarbību. «Esam par atklātu un godīgu dialogu, kurā tiek ņemti vērā visu iesaistīto pušu viedokļi. Kā speciālisti esam gatavi iesaistīties diskusijās, lai kopā pieņemtu pārdomātākus un efektīvākus lēmumus. Aicinām padomes iesaistīties kopīgās aktivitātēs, projektos, aptaujās un publikācijās apspriedēs, kas vērstas uz novada attīstību un iedzīvotāju labklājības uzlabošanu. Pašvaldība aicina veidot stipru sabiedrības komunikācijas kultūru, stiprināt sabiedrības noturību un veicināt datus un pierādījumus balstītu viedokļu apmaiņu,» stāsta I. Indriksone.

Aglonas pagasta IKP vadītājas redzējums par aizvadīto gadu

Aglonas pagasta IKP darbojas deviņu cilvēku sastāvā, priekšsēdētāja **Elizabete Viļuma-Gražule** (attēlā) skaidro, ka IKP sākotnējā iecere, valstiski skatoties, bija atbalsts ne tikai iedzīvotājiem, kur vērsties aktuālo jautājumu risināšanai, bet arī kā atbalsts esošajai varai apzināt esošās problēmas, ko viņi ikdienā varētu neredzēt. Sākumā tiešām liecies, ka pašvaldība bija ļoti atbalstoša, nākusi pretī un palīdzējusi, taču pēc aptuveni pusgada, kad padome nostabilizējusies, viņi sākuši justies nevis kā pašvaldības palīgs, bet traucēklis: «Reizēm, kad mēs kā padome virzām pašvaldībai neērtus jautājumus, sākam sajūst pretestību. Tas būtu normāli, jo jebkur, kur tiks strādāts ar problēmu risināšanu, būs cilvēki, kas būs par, būs pret vai atturēsies, tomēr lietas ies uz priekšu. Taču šajā gadījumā esmu sapratusi, ka pašvaldībā eksistē neveselīga politiskā kultūra un IKP kļūst par tādu kā opozīciju esošajai varai. Manuprāt, tas nav pareizi un pieņemami man kā šīs padomes vadītājai, kura tērē savu brīvo laiku, bez atalgojuma risinot dažādus pagasta iedzīvotāju jautājumus, ko, iespējams, drīzāk vajadzētu risināt pagasta pārvaldniekam. Tad arī rodas jautājums – vai šis valsts izvirzītais mērķis ir sasniegts? Es uzskatu, ka nav un tas ir aizgājis pavisam citā gultnē. Jo nebija domāts, ka IKP ir jābūt kā politikājam opozīcijai. Tām bija jābūt sadarbības partneriem, kas virza uz kopēju attīstību un labumu.»

E. Viļuma-Gražule norāda, ka, neskatoties uz izaicinājumiem, Aglonas pagastā panākti vairāki uzlabojumi. Izveidota pagasta Facebook lapa, atrisināti atkritumu apsaimniekošanas jautājumi, tostarp organizēta Tīrības diena lielgabarīta atkritumu

nodošanai. Nodrošināts lielāks finansiālais atbalsts ūdensapgādes un kanalizācijas pieslēgumiem, kā arī ar padomes iesaisti pēc iedzīvotāju lūguma pagastā uzstādīti divi pakomāti.

E. Viļuma-Gražule atklāsmes pēc pirmā gada IKP ir ļoti pesimistiskas: «Galvenā atklāsmē ir tāda, ka aktīvo iedzīvotāju kļūst arvien mazāk. Valsts pēdējos trīsdesmit gadus ir centusies panākt, lai iedzīvotāji nemaisītos pa kājām, un, jāsaka, tas ir veiksmīgi izdevies, jo iedzīvotāji ir ļoti tālu no politikas, no jautājumu risināšanas. Jaunajai paaudzei pat nav izpratnes par to, kā tava šodienas rīcība var ietekmēt notikumus, piemēram, pēc desmit gadiem.»

Pelēču pagasta IKP vadītājas redzējums par aizvadīto gadu

Pelēču pagasta IKP darbojas deviņu cilvēku sastāvā, tās vadītāja ir **Ināra Štagere** (attēlā). Viņa atzīst, ka savu darbu un ieguldījumu kopienas labā ir ļoti grūti novērtēt, bet izsaka milzīgu pateicību par atbalstu Inetai Liepniecei, kura palīdzēja, izglītoja, organizēja kursus un pieredzes apmaiņas braucieni – kad ir zināšanas, tad ir viegli darboties.

I. Štagere stāsta, ka pirmajā gadā ir paveikts tiešām daudz, bet uzsver, ka tas viss ir komandas darbs, iesaistoties teju visiem pagasta iedzīvotājiem. «Pirmais aktuālais jautājums ir ceļu labiekārtošana un uzturēšana. Esam apzinājuši ceļu stāvokli un ziņojuši pagasta pārvaldei, ar kuru mums ir laba sadarbība, – finansiālo iespēju robežās problēmas tiek risinātas. Esam pievērsuši uzmanību avārijas stāvoklī esošām ēkām, taču pagaidām nav izdevies panākt īpašnieku rīcību. Rosinājām ierīkot labierīcības pie Pelēču ezera dabas takas, un tas tika izdarīts. Organizējam labdarības akcijas vientuļajiem senioriem, piedalījāmies «Goda ģimeņu 2024» kandidātu izvirzīšanā un sakopšanas talkās. Atbalstījām pagasta pasākumus un projektus, un katra padomes dalībnieka stiprās puses tiek izmantotas atbilstoši situācijai. Hakatonos kopā ar aktīvistiem ieguvām balvas ideju realizācijai. Lielākais notikums bija dalība iniciatīvā «Darbīgās kopienas Latgalē 2024» ar projektu «Ielas krustojas, cilvēki satiekas Pelēčos», kur ieguvām 1600 eiro, un sarīkojām Skolas un Jaunatnes ielu svētkus, uzstādījām QR kodus ar iedzīvotāju stāstiem. Projekti realizēti sadarbībā ar aktīvistu Natāliju Rubīni.»

I. Štagere atklāj, ka viņiem ir izveidota Whatsapp grupa pagasta iedzīvotājiem, kurā ir viegli apzināt un apkopot iedzīvotājiem aktuālos jautājumus un problēmas. Tomēr viņa uzskata, ka vislabāk ir uzrunāt cilvēkus klātienē, jo tas ir labākais veids kā sasniegt cilvēku.

I. Štagere atklāj, ka viņiem ir izveidota Whatsapp grupa pagasta iedzīvotājiem, kurā ir viegli apzināt un apkopot iedzīvotājiem aktuālos jautājumus un problēmas. Tomēr viņa uzskata, ka vislabāk ir uzrunāt cilvēkus klātienē, jo tas ir labākais veids kā sasniegt cilvēku.

Aizkalnes pagasta IKP vadītājas redzējums par aizvadīto gadu

Aizkalnes pagasta IKP darbojas septiņu cilvēku sastāvā, padomes vadītāja **Ilze Valaine** (attēlā) stāsta, ka padome ir kā tilts starp iedzīvotājiem un pagasta pārvaldi, tāpēc viņa uzskata, ka šī padome ir ļoti noderīga, jo tās pienesums vietējai kopienai un pagastam ir jūtams. Viņa ir sapratusi, ka cilvēki šķietami jūtas drošāk primāri vērsties pie padomes pārstāvjiem pēc palīdzības, nevis uzreiz pagastā.

I. Valaine stāsta, ka viņiem ir izveidojusies ļoti laba komanda un liels prieks ir arī par vietējiem iedzīvotājiem, kuri ir ļoti atbalstoši un aktīvi. «Es pati padomes darbā piedalos jau no pirmās dienas, taču par priekšsēdētāju kļuva tikai vasarā. Jāsaka paldies iepriekšējai vadītājai, kas bija ļoti aktīva, un man jācenšas no viņas neatpalikt. Mums ir cieša sadarbība ar pagasta pārvaldi. Esam organizējuši pasākumus gan pie baznīcas, piemēram, 1. jūnijā Baznīcu nakts ietvaros, gan organizējuši labdarības akciju, vācot līdzekļus baznīcas mājas remontam. Rudenī veicām lielu iedzīvotāju aptauju un noskaidrojām, kas ir tas aktuālais, ko viņi grib redzēt pagastā, kas patīk vai nepatīk. Tā noskaidrojām, ka cilvēku galvenā vēlme ir, lai tiktu sakārtots pagasta centrs. Kā saka, mēs atradām problēmu jeb vajadzību, nododam to pagasta pārstāvjiem un tālāk tas jau ir viņu darbs šos jautājumus risināt.»

I. Valaine atklāj, ka ir dzirdējusi pieņēmumu, ka IKP traucējot pašvaldībai strādāt, taču viņa šos pieņēmumus noliedz un uzsver, ka ir par dialogu, sadarbību, vienotu mērķi – lai visiem būtu komfortablāk, ērtāk, lai mazāk būtu ērcīguma, asas un aizvainojošas kritikas.

Visas trīs uzrunātās IKP vadītājas atzīst, ka nav bijis viegli organizēt tikšanās visiem padomes locekļiem izdevīgā laikā, tas prasījis labu laika plānošanu. Darbošanās padomē var atraut no profesionālajām lietām, ģimenes, brīvā laika nodarbēm. Ir jābūt gatavam darboties un veltīt laiku savai kopienai. Tas būtībā ir brīvprātīgais darbs, kura vienīgā alga ir sakopta vide, attīstība pagastos un cilvēku labklājība. Tas ir patriotisms un mīlestība pret savām mājām. ▣

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». «Par projekta raksta «Iedzīvotāju konsultatīvās padomes Preiļu novadā – pirmā gada pieredze un izaicinājumi» saturu atbild SIA «Vietējā».

MAF
Mediju atbalsta fonds